

UZASADNIENIE

H. R. i R. M. (1) wystąpiły przeciwko (...) Niestandaryzowanemu Sekurytyzacyjnemu Funduszowi Inwestycyjnemu Zamkniętemu z siedzibą w W. z powództwem o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego – bankowego tytułu egzekucyjnego nr (...) z dnia 2 czerwca 2005 roku, opatrzonego klauzulą wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Brzezinach z dnia 29 kwietnia 2011 roku w sprawie o sygn. akt I Co 431/11.

W uzasadnieniu pozwu powódki wskazały, że opisany w pozwie bankowy tytuł egzekucyjny powstał na podstawie przepisów prawa uznanych za niezgodne z Konstytucją wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 kwietnia 2015 roku, sygn. akt P 45/12, wobec czego tytuł ten nie może stanowić podstawy do prowadzenia egzekucji. Ponadto powódki wskazały na to, że objęte tytułem wykonawczym roszczenie wynikający z umowy kredytowej przedawnia się z upływem 3 lat.

(pozew k. 3-5)

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

(odpowiedź na pozew k. 36-37)

W dalszym piśmie procesowym z dnia 21 kwietnia 2017 roku powódki dodatkowo podniosły, że przywilej wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych przysługiwał tylko bankom, dlatego pozwany fundusz nie powinien uzyskać klauzuli wykonalności na tego rodzaju tytuł egzekucyjny.

(pismo k. 60-61)

Wyrokiem z dnia 17 maja 2017 roku Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił powództwo oraz nie obciążył powódek kosztami procesu. W uzasadnieniu tego wyroku wskazano, że zarzut podniesiony przez powódki w pozwie, dotyczący skutków wyroku TK z dnia 11 kwietnia 2015 roku i stwierdzenia w nim niezgodności z Konstytucją RP przepisów ustawowych stanowiących podstawę wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych, nie mógł skutkować uwzględnieniem powództwa - z uwagi na to, że wydane uprzednio i opatrzone klauzulą wykonalności bankowe tytuły egzekucyjne zachowują swoją moc, na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 25 września 2015 roku, o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1854). Z kolei podniesiony po raz pierwszy w piśmie procesowym powódek z dnia 21 kwietnia 2017 roku zarzut niezgodnego z prawem nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułu egzekucyjnemu na rzecz podmiotu nie będącego bankiem nie mógł podlegać merytorycznemu badaniu w niniejszej sprawie z uwagi na art. 843 § 3 k.p.c., tj. z uwagi na spóźnione podniesienie go przez powódki.

(wyrok k. 71, uzasadnienie k. 74-79)

Apelację od wyżej opisanego wyroku wniosły powódki wnosząc o jego zmianę przez uwzględnienie powództwa albo o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji. Powódki podniosły m.in. zarzut naruszenia art. 843 k.p.c. przez sąd I instancji.

(apelacja powódek k. 98-101)

Wyrokiem z dnia 5 lipca 2018 roku Sąd Apelacyjny w Łodzi na skutek apelacji powódek uchylił wyżej opisany wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 17 maja 2017 roku i przekazał sprawę temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. W uzasadnieniu wyroku sądu II instancji wskazano, że podstawą uchylenia zaskarżonego wyroku sądu I instancji było nierozpoznanie istoty sprawy, tj. brak rozpoznania zgłoszonego w pozwie zarzutu przedawnienia roszczenia objętego bankowym tytułem egzekucyjnym, a ponadto także kwestii tego, czy i w jakim zakresie skutki przedawnienia niweczy istnienie zabezpieczenia hipotecznego wierzytelności. Z uzasadnienia

wyroku oraz ustnych motywów wyroku sądu II instancji wynika natomiast, że nie zostały uznane za zasadne zarzuty podniesione przez powódki w ich apelacji, w szczególności co do naruszenia przez sąd I instancji art. 843 k.p.c.

(wyrok k. 179, uzasadnienie k. 180-181, protokół elektroniczny rozprawy i ogłoszenia wyroku – płyta CD k. 178)

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

W dniu 13 czerwca 2002 roku bank (...) S.A. zawarł ze Z. i H. R. umowę pożyczki, którą następnie wypowiedział dłużnikom pismami z dnia 4 listopada 2004 roku.

(okoliczności niesporne – pismo pozwanego k. 209 zawierające jego twierdzenia, którym powódki następnie nie zaprzeczyły, kopia pisma zawierającego wypowiedzenie umowy pożyczki k. 210)

(...) S.A. wystąpił w dniu 22 października 2002 roku z wnioskiem o dokonanie w dziale IV księgi wieczystej o numerze (...) prowadzonej przez SR w Brzezinach (obecny numer księgi: (...)) hipoteki zwykłej w kwocie 18.380 euro na wynoszącym $\frac{3}{4}$ udziale Z. R. we współwłasności nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta. Do wniosku o wpis hipoteki załączono oświadczenie pisemne (...) S.A. stwierdzające, że bank ten na podstawie umowy o pożyczkę hipoteczną z dnia 13 czerwca 2002 roku udzielił małżonkom Z. i H. R. pożyczki w kwocie 18.380 euro, przy czym w umowie pożyczki strony uzgodniły, że zabezpieczeniem spłaty pożyczki będzie hipoteka zwykła na udziale Z. R. we współwłasności nieruchomości położonej w miejscowości L., dla której prowadzona Kw nr (...).

Następnie, w dniu 18 grudnia 2008 roku pozwany w niniejszej sprawie fundusz złożył wniosek o zmianę wpisu hipoteki w dziale IV księgi wieczystej nr (...) przez ujawnienie, że obecnie fundusz ten jest wierzycielem hipotecznym. Do wniosku fundusz załączył wyciąg ze swoich ksiąg rachunkowych potwierdzający nabycie od (...) S.A. wierzytelności w stosunku do H. i Z. R. oraz R. M. (2) o spłatę pożyczki udzielonej w dniu 13 czerwca 2002 roku.

Wyżej wymienione wpisy w księdze wieczystej zostały dokonane.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 16 grudnia 2010 roku wydanym w sprawie o sygn. akt I Ns 163/10 Sąd Rejonowy w Brzezinach stwierdził, że spadek po Z. R. zmarłym w dniu 25 lutego 2010 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w miejscowości P., na podstawie ustawy nabyła żona H. R. w całości – z dobrodziejstwem inwentarza.

(akta księgi wieczystej nr (...): wniosek o wpis hipoteki wraz z oświadczeniem banku k. 33 i 34, wniosek o wpis hipoteki k. 305, wyciąg z ksiąg pozwanego funduszu k. 310, odpis postanowienia k. 387)

W dniu 5 września 2005 roku Z. R. jako współwłaściciel z udziałem $\frac{3}{4}$ nieruchomości gruntowej położonej w L. obejmującej działki o numerach (...) oraz R. M. (1) jako współwłaścicielka z udziałem $\frac{1}{4}$ tej samej nieruchomości zawarli w formie aktu notarialnego umowę zniesienia współwłasności nieruchomości polegającą na tym, że Z. R. otrzymał na wyłączną własność działkę gruntu nr (...), natomiast R. M. (1) otrzymała na wyłączną własność działkę nr (...).

Do chwili zawarcia wyżej opisanej umowy, dla nieruchomości obejmującej działki gruntu o nr (...) w L. prowadzona była jedna księga wieczysta – o numerze (...). W wyniku zawarcia wyżej opisanej umowy dla działki gruntu nr (...) stanowiącej wyłączną własność R. M. (2) założono nową księgę wieczystą o nr (...) (aktualny numer (...)), w której dziale IV ujawniono z urzędu hipotekę na rzecz (...) S.A. na kwotę 18.380 euro mającą obciążać udział wynoszący $\frac{3}{4}$ - „jako obciążenie łączne z Kw. (...)”.

Pozwany w niniejszej sprawie fundusz nie występował o dokonanie zmiany wpisu hipoteki w dziale IV księgi wieczystej przez ujawnienie go jako następcy prawnego (...) S.A., tj. jako aktualnego wierzyciela hipotecznego.

(akta księgi wieczystej nr (...): umowa o zniesienie współwłasności k. 2-3, odpis księgi wieczystej k. 6-7)

W dniu 2 czerwca 2005 roku (...) S.A. wystawił bankowy tytuł egzekucyjny przeciwko H. i Z. R. oraz H. M., w którym stwierdził istnienie po stronie tych osób solidarnego i wymagalnego zadłużenia w stosunku do (...) S.A. wynikającego

z umowy pożyczki hipotecznej nr 203- (...) z dnia 13 czerwca 2002 roku, obejmującego m.in. kwotę 66.507,31 zł z tytułu należności głównej.

(kopia bankowego tytułu egzekucyjnego k. 213)

W dniu 8 sierpnia 2008 roku pozwany w niniejszej sprawie fundusz zawarł z (...) S.A. umowę przelewu wierzytelności, na podstawie której nabył od wyżej wskazanego banku m.in. wierzytelność w stosunku do H. R., Z. R. i R. M. (2) wynikającą z umowy pożyczki z dnia 13 czerwca 2002 roku – w §3 ust. 1 umowy określono, że pozwany w niniejszej sprawie fundusz nabywa także wymienione w załączniku nr 1 do umowy przelewu zabezpieczenia wierzytelności.

(załączone akta sprawy SR w Brzezinach o sygn. I Co 431/11: wyciąg z ksiąg rachunkowych funduszu k. 3, kopia umowy przelewu k. 12-16)

Postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2011 roku wydanym w sprawie o sygn.. akt I co 431/11 Sad Rejonowy w Brzezinach nadał klauzulę wykonalności wyżej opisanemu bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) z dnia 2 czerwca 2005 roku na rzecz wierzyciela U. Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego przeciwko H. R. i R. M. (1). Postanowienie to nie zostało zaskarżone.

(postanowienie k. 21 załączonych akt I Co 431/11)

Komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Brzezinach A. J. na wniosek pozwanego w niniejszej sprawie funduszy prowadził przeciwko H. i Z. R. oraz R. M. (1) postępowanie egzekucyjne pod sygn. akt Km 1346/11 – na podstawie wyżej opisanego tytułu wykonawczego.

W dniu 23 stycznia 2017 roku do kancelarii komornika wpłynęło pismo wierzyciela zawierające wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego. Postanowieniem z dnia 30 stycznia 2017 roku komornik umorzył postępowanie egzekucyjne na podstawie art. 825 pkt. 1) k.p.c.

Z załączonej do akt postępowania egzekucyjnego karty rozliczeniowej nie wynika, aby komornik prowadzący egzekucję przekazał na rzecz wierzyciela jakiegokolwiek sumy pieniężne wyegzekwowane od dłużników.

(załączone akta postępowania egzekucyjnego Km 1346/11: wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego k. 1, pismo wierzyciela k. 286, postanowienie k. 287)

H. R. ukończyła 61 lat, utrzymuje się z emerytury w kwocie ok. 1300 zł netto miesięcznie, uzyskuje dodatkowy dochód w kwocie 200 zł miesięcznie z tytułu sprzątanía na pocztę. Nie uzyskuje innych dochodów oraz nie posiada żadnych oszczędności.

(przesłuchanie powódki – protokół rozprawy z dnia 27 listopada 2018 roku od 15 do 17 minuty)

Księga wieczysta o numerze (...) prowadzona jest dla nieruchomości położonej w miejscowości L., stanowiącej działkę gruntu o nr 667/1 – w dziale II tej księgi jako jedyny właściciel ujawniona jest H. R., natomiast w dziale IV ujawniona jest hipoteka umowna zwykła na kwotę 18.380 euro na rzecz funduszu będącego pozwanym w niniejszej sprawie.

Z kolei księga wieczysta o numerze (...) prowadzona jest dla nieruchomości położonej w miejscowości L., stanowiącej działkę gruntu o nr (...) – w dziale II tej księgi jako jedyny właściciel ujawniona jest R. M. (1), natomiast w dziale IV ujawniona jest hipoteka umowna zwykła na kwotę 18.380 euro na rzecz (...) S.A.

(wydruk aktualnej treści ksiąg wieczystych k. 191-200)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Z uwagi na treść art. 386 § 6 k.p.c. ocena prawna i wskazania co do dalszego postępowania wyrażone w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji wiążą sąd pierwszej instancji, któremu sprawa została przekazana do ponownego

rozpoznania. Jak wynika z uzasadnienia wyżej przywołanego wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 5 lipca 2018 roku, przyczyną uchylecia uprzednio wydanego wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 17 maja 2017 roku było nierozpoznanie przez ten sąd zarzutu przedawnienia podniesionego w pozwie – natomiast nie była przyczyną uchylecia wyroku odmienna niż dokonana przez sąd I instancji ocena zasadności i dopuszczalności pozostałych dwóch zarzutów zgłoszonych przez powódki w toku postępowania przed sądem I instancji, a mających wedle powódek uzasadniać pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności. Wedle wskazań co do dalszego postępowania zawartych w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi, dalsze postępowanie przed sądem I instancji powinno się ograniczyć do zbadania kwestii związanych z podniesionym przez stronę powodową zarzutem przedawnienia (w tym także w kontekście twierdzeń pozwanego o istnieniu zabezpieczenia hipotecznego). Tym samym zostało już w sposób wiążący w niniejszej sprawie przesądzone to, że pozostałe dwa zarzuty podniesione przez powódki w niniejszej sprawie, tj. powołanie się na treść wyroku TK z dnia 11 kwietnia 2015 roku oraz zarzut niedopuszczalności nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu na rzecz podmiotu innego niż bank, nie mogły doprowadzić do uwzględnienia powództwa wytoczonego w niniejszej sprawie: pierwszy zarzut dlatego, że z uwagi na treść art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 25 września 2015 roku o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1854) bankowy tytuł egzekucyjny bankowy tytuł egzekucyjny, któremu nadano klauzulę wykonalności na podstawie przepisów dotychczasowych, zachowuje moc tytułu wykonawczego, natomiast drugi zarzut dlatego, że z uwagi na zgłoszenie go w piśmie procesowym późniejszym niż pozew oraz wobec treści art. 843 § 3 k.p.c. powódki w niniejszej sprawie utraciły możliwość skutecznego powoływania się na ten spóźniony (tj. niezgłoszony w pozwie) zarzut.

Pozostaje do rozważania podniesiony przez powódki zarzut przedawnienia roszczenia objętego tytułem wykonawczym, co skutkować by miało pozbawieniem wyżej opisanego tytułu wykonalności na podstawie art. 840 § 1 pkt. 2) k.p.c.

W pierwszej kolejności stwierdzić należy, że – wobec podniesienia przez powódki w pozwie zarzutu przedawnienia roszczenia pozwanego funduszu objętego tytułem wykonawczym – zbędne było w niniejszej sprawie rozważanie, czy dług stwierdzony wyżej opisanym bankowym tytułem egzekucyjnym powstał na skutek czynności prawnych dokonanych przez powódki w charakterze konsumentów w rozumieniu art. 22¹ k.c. (na marginesie rozważań dodać należy, że nie zostały w niniejszej sprawie przedstawione twierdzenia ani zgłoszone dowody, które wskazywałyby na to, że wyżej opisane zadłużenie pozostawało w związku z działalnością gospodarczą lub zawodową powódek, a zatem zachodzą podstawy do przyjęcia, że roszczenie powódek dotyczy stosunku prawnego, w którym występowały one w charakterze konsumentów).

Nie było przedmiotem sporu między stronami to, że zadłużenie stwierdzone wyżej opisanym bankowym tytułem egzekucyjnym stało się wymagalne na skutek wypowiedzenia umowy pożyczki z dnia 13 czerwca 2002 roku dokonanego przez pierwotnego wierzyciela ((...) S.A.) w listopadzie 2004 roku. Żadna ze stron nie wykazała wprawdzie, w jakiej dokładnie dacie pisemne wypowiedzenie umowy pożyczki zostało doręczone pożyczkobiorcom, jednakże – skoro w dniu 2 czerwca 2005 roku (...) S.A. wystawił wyżej opisany bankowy tytuł egzekucyjny – najpóźniej w tej dacie zadłużenie stwierdzone tym tytułem musiało być w całości wymagalne. Najpóźniej zatem w tej dacie rozpoczął się bieg terminu przedawnienia, który – stosownie do treści art. 118 k.c. – wynosił 3 lata, skoro roszczenie o zapłatę długu przysługiwało przedsiębiorcy ((...) S.A.) i było związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą.

Strona pozwana w niniejszej sprawie powoływała się na zdarzenia mające przerwać bieg terminu przedawnienia (pismo pozwanego k. 209), tj. na wystąpienie przez (...) S.A. w dniu 3 sierpnia 2005 roku z wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności wyżej opisanemu bankowemu tytułowi egzekucyjnemu (wniosek ten został uwzględniony – kopia odpisu postanowienia k. 215 odwrót) oraz na złożenie w dniu 23 marca 2006 roku przez ten sam bank wniosku do komornika o wszczęcie na podstawie wyżej opisanego tytułu egzekucji przeciwko dłużnikom (kopia wniosku o wszczęcie egzekucji k. 211). Zdaniem pozwanego, wyżej opisane postępowanie egzekucyjne, prowadzone na rzecz (...) S.A. przez Komornika sądowego przy SR w Brzezinach pod sygn. akt Km 270/06 miało się toczyć jeszcze w marcu

2010 roku, co jest o tyle wątpliwe, że w sierpniu 2008 roku doszło do przeniesienia egzekwowanej wierzytelności na rzecz pozwanego funduszu (pозwany złożył jedynie kopię dokumentu z dnia 16 września 2008 roku dotyczącego wezwania (...) S.A. przez komornika do zapłaty zaliczki na wydatki w sprawie Km 270/06, nie złożył dokumentów potwierdzających, że po tej dacie postępowanie egzekucyjne jeszcze się toczyło i nie wnosił o załączenie akt wyżej opisanej sprawy egzekucyjnej).

Wyżej przytoczone okoliczności faktyczne o tyle nie mają znaczenia w niniejszej sprawie, że zgodnie z utrwalonym już orzecnictwem sądowym, które sąd rozpoznający niniejszą sprawę podziela, zdarzenia związane z nadaniem klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu oraz z wszczęciem na podstawie tego tytułu postępowania egzekucyjnego nie wywierają skutków prawnych w zakresie biegu terminu przedawnienia w odniesieniu do następcy prawnego pierwotnego wierzyciela niebędącego bankiem (por. uchwałę SN z dnia 29 czerwca 2016 roku, III CZP 29/16, postanowienie SN z dnia 26 października 2016 roku, III CZP 60/16 oraz uchwałę SN z dnia 9 czerwca 2017 roku, III CZP 17/17). Wprawdzie pozwany fundusz – w wyniku wydania postanowienia Sądu Rejonowego w Brzezinach z dnia 29 kwietnia 2011 roku – uzyskał na swoją rzecz klauzulę wykonalności na wyżej opisany bankowy tytuł egzekucyjny (okoliczność ta nie podlega ocenie w niniejszym postępowaniu z uwagi na zgłoszenie przez powódki stosownego zarzutu w sposób spóźniony w niniejszej sprawie w świetle treści art. 843 § 3 k.p.c., co w sposób wiążący wynika z wydanego w niniejszej sprawie wyroku sądu II instancji), jednakże nie może i nie powinien wywodzić z tego faktu dalej idących, korzystnych dla siebie skutków prawnych w zakresie dotyczącym oceny skutków wcześniejszych zdarzeń prawnych, skutków w postaci przerwania biegu terminu przedawnienia w kwietniu 2005 roku i marcu 2006 roku w wyniku działań (...) S.A. Skoro tak, to roszczenie objęte bankowym tytułem egzekucyjnym w stosunku do pozwanego funduszu jako następcy prawnego pierwotnego wierzyciela przedawniło się najpóźniej po 3 latach od daty wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego, tj. z dniem 2 czerwca 2008 roku.

Co więcej, omawiane roszczenie musiałoby zostać uznane za przedawnione nawet w razie uznania, że bieg terminu przedawnienia uległ przerwaniu najpierw na skutek wystąpienia przez (...) S.A. z wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności (kwiecień 2005 roku), a następnie na skutek złożenia przez ten bank wniosku do komornika o wszczęcie egzekucji (marzec 2006 roku). Przyjmując, że postępowanie egzekucyjne prowadzone na wniosek banku toczyło się jeszcze w dacie przelewu wierzytelności na rzecz pozwanego funduszu (sierpień 2008 roku) oraz że dalszą czynnością skutkującą przerwaniem biegu przedawnienia był wniosek funduszu o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu na jego rzecz (co miało miejsce 5 kwietnia 2011 roku), należałoby uznać, że termin przedawnienia rozpoczął swój bieg ponownie w dniu wydania postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności przez SR w Brzezinach (tj. w dniu 29 kwietnia 2011 roku). Następnie, w dniu 22 sierpnia 2011 roku pozwany fundusz złożył u komornika wniosek o wszczęcie egzekucji na jego rzecz – jednakże w dniu 23 stycznia 2017 roku złożył wniosek o umorzenie tej egzekucji, co komornik uwzględnił wydając w dniu 30 stycznia 2017 roku postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, które uprawomocniło się (nie zostało zaskarżone przez żadną ze stron postępowania). Umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela niweczy skutki w postaci przerwy przedawnienia spowodowanej złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji, gdyż z uwagi na treść art. 13 § 2 k.p.c. w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela odpowiednie zastosowanie znajduje art. 203 § 2 k.p.c., co oznacza, że w takim przypadku uprzednio złożony wniosek wierzyciela o wszczęcie egzekucji nie wywołuje przewidzianego ustawą (art. 123 k.c.) skutku w postaci przerwania biegu przedawnienia (por. uchwała SN z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14, OSNC 2015/12/137 oraz uzasadnienie postanowienia SN z dnia 5 października 2016 r., III CZP 52/16, OSNC 2017/7-8/83).

Skoro tak, to roszczenie objęte wyżej opisanym tytułem wykonawczym uległo przedawnieniu najpóźniej z dniem 29 kwietnia 2014 roku, tj. po 3 latach od nadania klauzuli wykonalności.

Pozwany fundusz w dalszej kolejności powołał się na treść art. 77 zd. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn. Dz.U. z 2018 roku, poz. 106), zgodnie z którym przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej.

W pierwszej kolejności – w odniesieniu do pozwanej R. M. (2) – stwierdzić należy, że nie jest ona i nie była także w dacie nadania klauzuli wykonalności wyżej opisanemu tytułowi egzekucyjnemu właścicielką nieruchomości, która byłaby obciążona hipoteką na rzecz pozwanego funduszu. Jak wynika z wyżej dokonanych ustaleń, R. M. (1) do września 2005 roku była współwłaścicielką (z udziałem 1/4), wraz ze Z. R. (któremu przysługiwał udział 3/4) nieruchomości gruntowej położonej w L., obejmującej działki gruntu o numerach (...), przy czym w dniu 5 września 2005 roku osoby te zawarły umowę o zniesieniu współwłasności, w wyniku której R. M. (1) stała się wyłącznym właścicielem działki o numerze (...) (dla której następnie założono księgę wieczystą o numerze (...)), natomiast Z. R. stał się wyłącznym właścicielem działki gruntu o numerze (...) (dla której w dalszym ciągu prowadzono księgę wieczystą o numerze (...)). Hipoteka umowna zwykła na kwotę 18.380 euro została ustanowiona na rzecz (...) S.A. dla zabezpieczenia spłaty wyżej opisanej pożyczki zanim doszło do zniesienia współwłasności, jednakże ustanowiono ją wyłącznie na udziale 3/4 we współwłasności przysługującym Z. R., a nie na udziale R. M. (2). Obecnie hipoteka ta pozostaje ujawniona jako przysługująca pozwanemu funduszowi w księdze wieczystej o numerze (...), prowadzonej dla nieruchomości, której wyłączną właścicielką jest H. R. (będąca jedynym spadkobiercą zmarłego w 2010 roku Z. R.). Strona pozwana powoływała się w niniejszej sprawie wyłącznie na treść tej właśnie hipoteki, a nie na hipotekę, którą obciążałaby jakąkolwiek inną nieruchomość.

Dodać należy, że R. M. (1) pozostaje wyłączną właścicielką działki gruntu o numerze (...) dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...) – w dziale IV tej księgi ujawniona jest hipoteka „obciążająca udział 3/4 części nieruchomości” jednakże ustanowiona na rzecz (...) S.A. a nie pozwanego funduszu, który nie przedstawił żadnego dowodu na to, że nabył od (...) S.A. nie tylko hipotekę na nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta (...), lecz również jakąkolwiek inną hipotekę, tj. hipotekę obciążającą inną nieruchomość – pozwany w niniejszej sprawie nie powołał się zresztą na istnienie żadnej innej hipoteki tego rodzaju. Co więcej, dokonany z urzędu – przy zakładaniu księgi wieczystej nr (...) – wpis hipoteki na rzecz (...) S.A. w dziale IV tej księgi wieczystej uznać należy za błędny i pozbawiony podstawy prawnej. Podkreślić należy bowiem, że ograniczone prawo rzeczowe w postaci hipoteki nie może powstać bez stosownego oświadczenia woli właściciela nieruchomości, która ma być obciążona – nie ma dowodu na to, że R. M. (1) złożyła jakiegokolwiek oświadczenie o ustanowieniu hipoteki na jej udziale we współwłasności nieruchomości, dla której wówczas prowadzona była księga wieczysta nr (...), a hipoteka umowna została ustanowiona wyłącznie na udziale Z. R. na tej nieruchomości. Z kolei w dacie zawarcia przez R. M. (2) ze Z. R. umowy o zniesieniu współwłasności nie obowiązywał żaden przepis ustawowy określający, co dzieje się z hipoteką obciążającą udział jednego ze współwłaścicieli nieruchomości w razie zniesienia współwłasności tej nieruchomości. Art. 76 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece w brzmieniu obowiązującym do dnia 19 lutego 2011 roku dotyczył wyłącznie skutków podziału nieruchomości dla hipoteki obciążającej nieruchomość jako całość, a zatem nie dotyczył przypadku, w którym dochodziło do fizycznego podziału nieruchomości, a hipoteka obciążała jedynie część udziałów we współwłasności. Od dnia 20 lutego 2011 roku obowiązywał art. 76 ust. 1 zd. 2 wyżej przywołanej ustawy, który stanowił o tym, że hipoteka na części ułamkowej nieruchomości obciąża w tym samym zakresie części ułamkowe wszystkich nieruchomości utworzonych przez podział. Wyrokiem TK z dnia 10 lipca 2012 roku (Dz.U. z 2012 r. poz. 827) wyżej przywołany przepis został jednak uznany za niezgodny z art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 21 ust. 1 Konstytucji RP oraz utracił moc obowiązującą z dniem 17 lipca 2012 roku – w świetle wyżej przywołanego, powszechnie obowiązującego, orzeczenia TK oraz podanych w jego uzasadnieniu racji natury konstytucyjnej nie sposób twierdzić, że poprzednio (tj. do 19 lutego 2011 roku) obowiązującym stanie prawnym współwłaściciel, którego udział we współwłasności nieruchomości nie był obciążony hipoteką, miałby następnie być obciążony hipoteką na nieruchomości, którą uzyskał w wyniku podziału nieruchomości wspólnej, w sytuacji, gdy obciążony hipoteką był jedynie udział innego współwłaściciela w tej nieruchomości.

Wobec powyższego, skoro R. M. (1) nie jest właścicielem ani współwłaścicielem nieruchomości, która byłaby obciążona hipoteką na rzecz pozwanego funduszu, a roszczenie objęte wyżej przywołanym tytułem wykonawczym uległo w stosunku do niej przedawnieniu, na skutek podniesionego przez nią zarzutu przedawnienia powództwo podlegało uwzględnieniu na podstawie art. 840 § 1 pkt. 2) k.p.c. poprzez pozbawienie wyżej opisanego tytułu wykonawczego wykonalności w zakresie dotyczącym tej pozwanej. Na marginesie rozważań zaznaczyć należy, że z ustaleń dokonanych w niniejszej sprawie nie wynika, na jakiej podstawie materialnoprawnej bank (...) S.A. w wystawionym przez siebie

bankowym tytule egzekucyjnym uznał R. M. (2) za dłużnika solidarnie wraz z H. i Z. R. odpowiadającego za zapłatę należności wynikającej z umowy pożyczki z 2002 roku, skoro wedle twierdzeń wyżej wskazanego banku zawartych w oświadczeniu stanowiącym podstawę ustanowienia hipoteki jako pożyczkobiorcy zostały wskazane wyłącznie dwie ostatnie osoby – okoliczność ta jednak o tyle nie ma znaczenia w niniejszej sprawie, że R. M. (1) nie podnosiła w niniejszej sprawie zarzutu nieistnienia długu po jej stronie, a roszczenie pozwanego funduszu wobec niej zostało uznane za przedawnione w całości.

Druga z powódek, H. R. (będąca także następcą prawnym Z. R.), jest wyłączną właścicielką wyżej opisanej nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...) – w dziale IV tej księgi ujawniona jest hipoteka umowna zwykła na kwotę 18.380 euro zabezpieczająca wierzytelność, której dotyczy wystawiony w niniejszej sprawie bankowy tytuł egzekucyjny. Tym samym w stosunku do tej powódki zastosowanie znajduje wyżej przywołany art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, w świetle którego wierzyciel hipoteczny może żądać od właściciela nieruchomości obciążonej hipoteką nawet zapłaty wierzytelności, która już uległa przedawnieniu – co jednak nie dotyczy należności ubocznych, w tym odsetek (art. 77 zd. 2). Dodać należy, że żadnych nowych regulacji w tym zakresie nie wprowadziła ustawa z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 1104). Z obecnie obowiązującego art. 117 §2¹ k.c. wynika bowiem tylko tyle, że po upływie terminu przedawnienia nie można domagać się zaspokojenia roszczenia przysługującego przeciwko konsumentowi – nie wynika jednego z tego przepisu, że uchyla on przewidziane w przepisach odrębnych (w tym w art. 77 ustawy o księgach wieczystych) szczegółowe wyjątki od zasady, zgodnie z którą dłużnik może uniknąć wykonania zobowiązania w razie przedawnienia roszczenia wierzyciela. Innymi słowy, brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że omawiany przepis w jakikolwiek sposób zmienia zakres uprawnień wierzyciela hipotecznego w przypadku przedawnienia jego roszczenia.

Zaznaczyć należy, że hipoteka obciążająca powódkę jest hipoteką zwykłą, tj. nie jest hipoteką kaucyjną w rozumieniu wynikającym z uprzednio obowiązujących (obecnie uchylonych) przepisów ustawy o księgach wieczystych i hipotece, które dotyczyły tego szczególnego rodzaju hipoteki. Z tego względu zbędne jest w niniejszej sprawie prowadzenie rozważań na temat tego, czy uprzednio obowiązujący art. 104 ustawy o księgach wieczystych i hipotece wprowadzał w odniesieniu do hipoteki kaucyjnej modyfikację w stosunku do art. 77 ustawy. W niniejszej sprawie art. 77 zd. 2 ustawy z pewnością znajduje zastosowanie, wobec czego jako właścicielka wyżej opisanej nieruchomości powódka nie odpowiada wobec pozwanego funduszu za zapłatę innych niż należność główna należności objętych opisanym w pozwie bankowym tytułem egzekucyjnym, co w szczególności dotyczy odsetek określonych w punktach 2 i 3 bankowego tytułu egzekucyjnego, bliżej niesprecyzowanych „kosztów” określonych w punkcie 4 tytułu, jak również odsetek od należności głównej za okres od dnia 3 czerwca 2005 roku na przyszłość. Roszczenie o zapłatę przez powódkę odsetek od wyżej opisanej należności głównej uległo przedawnieniu w całości – skoro przedawnieniu uległo także roszczenie o zapłatę należności głównej. Zasada ta dotyczy także tzw. odsetek na przyszłość, co wynika z zasady akcesoryjności odsetek w stosunku do należności głównej (co do tej zasady por. uzasadnienie uchwały 7 sędziów SN z dnia 26 stycznia 2005 r., III CZP 42/04; co do tego, że art. 77 zd. 2 ustawy o księgach wieczystych i hipotece dotyczy także odsetek za opóźnienie za okres od daty złożenia pozwu o zapłatę należności głównej na przyszłość por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach, z dnia 7 grudnia 2017 r., I ACa 492/17).

Dodać należy, że wprawdzie z karty rozliczeniowej postępowania egzekucyjnego nie wynika, aby pozwany w toku egzekucji wyegzekwował jakiegokolwiek kwoty od powódek, jednakże pozwany powołał się na dokument pochodzący od komornika (k. 214), z którego wynika, że komornik wypłacił wierzycielowi w toku egzekucji łącznie kwotę 530,46 zł – jest to kwota mniejsza niż poniesione przez wierzyciela koszty postępowania egzekucyjnego (określone przez komornika na 1979,32 zł), a zgodnie z treścią art. 1026 § 2 k.p.c. w pierwszej kolejności z sumy uzyskanej w toku egzekucji podlegają zaspokojeniu koszty postępowania egzekucyjnego, wobec czego brak jest podstaw do przyjęcia, że roszczenie objęte bankowym tytułem egzekucyjnym (należność główna i odsetki od niej) w jakiegokolwiek części wygasło na skutek wyegzekwowania kwot od dłużników.

Wobec powyższego, powództwo H. R. jest częściowo zasadne i skutkuje pozbawieniem w stosunku do niej wykonalności wyżej opisanego bankowego tytułu egzekucyjnego, poza kwotą 66.507,31 zł z tytułu należności głównej (kwota ta mieści się w sumie hipoteki, przy uwzględnieniu kursu średniego euro podanego przez NBP na dzień zamknięcia rozprawy – 4,2919 zł) – przy czym ponadto, na podstawie art. 319 k.p.c. w zw. z art. 65 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, należało zastrzec w sentencji wyroku, że odpowiedzialność pozwanej za zapłatę wyżej wskazanej kwoty ogranicza się do przedmiotu wyżej opisanej hipoteki umownej. W pozostałym zakresie powództwo H. R. podlegało oddaleniu.

Na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd odstąpił od obciążenia przegrywającej częściowo sprawę H. R. kosztami procesu na rzecz pozwanego – z uwagi na trudną sytuację powódki polegającą na braku oszczędności pieniężnych i niskich dochodach, a ponadto biorąc pod uwagę to, że niniejsza sprawa należała do złożonych pod względem prawnym, a powódka występująca bez profesjonalnego pełnomocnika procesowego miała prawo w dacie wytoczenia powództwa pozostawać w usprawiedliwionym okolicznościami sprawy przekonaniu o zasadności jej powództwa w całości (w szczególności z uwagi na zasadność zarzutu przedawnienia).

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 roku, poz. 300) należało od pozwanego funduszu, w części w jakiej, jest on stroną przegrywającą (tj. w 12%, gdyż w takiej części podanej w pozwie wartości przedmiotu sporu określonej na 75.781,92 zł pozwany przegrał sprawę co do obydwu powódek) pobrać koszty sądowe, tj. nieuiszczone przez powódki opłaty sądowe od pozwu (3790 zł) i apelacji (3790 zł).